

A85/22

20 mei 1985

DE SOVJETRUSSISCHE WETENSCHAPPELIJKE RAAD
VOOR VREDESONDERZOEK. (II)

De ontplooide activiteiten.

De activiteiten, die de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek sinds de oprichting in 1979 heeft ontplooid, zijn niet spectaculair te noemen en hebben - zeker in de westerse pers - nauwelijks de aandacht getrokken, wat wellicht ook niet de bedoeling is. In maart 1980 en in april 1981 zijn twee "jaarbijeenkomsten" gehouden, waar over de activiteiten van de Raad is gesproken. Volgens Tass-communicatie's waren er ook bijeenkomsten in maart 1983 en in februari 1984, zodat het erop lijkt dat de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek een keer per jaar voltallig bijeenkomt. Over een bijeenkomst in de eerste maanden van dit jaar zijn overigens dezerzijds geen gegevens voorhanden, maar dat hoeft uiteraard niet te betekenen dat zoiets niet heeft plaatsgevonden.

1. Publicaties.

Tijdens de jaarvergadering van 1980 werd besloten tot de uitgifte van een (in het Russisch en verschillende andere talen te verschijnen) jaarboek, dat artikelen over vrede en ontwapening van prominente Sovjetgeleerden en functionarissen bundelt. In november van datzelfde jaar werd gestart met een serie publicaties onder de titel "Peace and Disarmament; Academic Studies", die verschijnt naast de brochure-reeks "International Peace and Disarmament".

Deze laatste reeks heeft tot doel de Sovjetruussische "wetenschappelijk gefundeerde opvattingen over buitenlands politieke problemen" uit te dragen en nader te verklaren. Sinds 1980 zijn daarin minstens tien werken uitgegeven, waarvan de volgende titels bekend zijn:

- E. FEDOROV, Scientific Aspects of Political Talks, Moscow, 1982.
- V. EMEL'YANOV, Problems of the Non-proliferation of Nuclear Weapons, Moscow, 1982.
- M. MARKOV, Science and the Responsibility of Scientists, Moscow, 1981.
- M. MAXIMOVA, Global Problems and Peace Among Nations, Moscow, 1982.
- V.F. PETROVSKIY, The Soviet Concept of Disarmament, Moscow, 1983.

Latin America: Arm Build-Up and Disarmament, Moscow, 1982.

In de serie "Peace and Disarmament; Academic Studies" zijn tot nu toe drie delen uitgebracht (Volume I, Moscow, 1980; Volume II, Moscow, 1982; Volume III, Moscow, 1984). Over het tweede deel stelde het Sovjetpartijdagblad Pravda op 11 januari 1983 dat hierin de verschillende aspecten worden geanalyseerd van de strijd van de CPSU en de Sovjetstaat voor wapenbeheersing en ontwapening. De lezer zal hierin "... een overzicht (aantreffen) van de concrete activiteiten van Sovjetorganisaties, die een belangrijke bijdrage leveren aan de internationale anti-oorlogsbeweging. Het boek bevat Sovjetrussische documenten op het terrein van de buitenlandse politiek en materiaal van internationale forums over problemen van ontwapening en detente".

De serie "Peace and Disarmament; Academic Studies" wordt - evenals trouwens "International Peace and Disarmament" - in vijf talen op de markt gebracht, t.w. Duits, Engels, Frans, Russisch en Spaans.

Volgens het engelstalige tijdschrift Social Sciences van de Sovjetacademie van Wetenschappen (Vol. XIV, no.2, 1983, pg. 235 ev.) heeft de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek ook in samenwerking met - zoals werd gezegd - instituties van de Academie van Wetenschappen publicaties voorbereid en doen verschijnen. Genoemd werden daarbij "Detente and the Ideological Struggle" (V. GANTMAN ed., Moscow, 1981), "Problems of Military Detente" (A. NIKONOV ed., Moscow, 1981) en "Problems of Disarmament and the Developing Countries" (Ye. PRIMAKOV ed. Moscow, 1982). Daarnaast heeft de Raad publicaties het licht doen zien, die - zoals werd gesteld - niet alleen voor experts bedoeld zijn. Social Sciences wijst daarbij op het in 1981 in samenwerking met het Sovjetcomite voor Europese Veiligheid en Samenwerking uitgebrachte "The Threat in Europe" en op het naslagwerk "International Nongovernmental Organisations and Agencies" (Moscow, 1982). De Raad voor Vredesonderzoek heeft overigens in april 1983 - eveneens in samenwerking met het Sovjetcomite voor Europese Samenwerking - een nederlandstalige brochure* verspreid, die ook in zes andere talen is verschenen.

De Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek maakt voor de verspreiding van zijn materiaal naar mag worden aangenomen gebruik van de tijdschriften van de van de Raad deeluitmakende

-----

*Hoe het gevaar in Europa af te wenden, Uitgeverij Progres, Moskou 1983.

organisaties. In het eerder aangehaalde door INOZEMTSEV in XX Century and Peace gepubliceerde artikel noemde deze in dit verband periodieken als het IMEMO-tijdschrift Mirovaya Ekonomika i Mezhdunarodnyye Otnosheniya (Wereldeconomie en Internationale Relaties). Deze zouden worden benut om "speciale uitgaven te publiceren, die gewijd zijn aan analyses van acute internationale problemen en de appreciatie van belangrijke internationale gebeurtenissen". Gelet op de eerder gesignaleerde opwaardering van de Raad tussen 1979 en 1982 en de directe onderschikking aan de overkoepelende Sovjetacademie van Wetenschappen, ligt het zeker ook voor de hand te denken aan de Academieperiodieken als middel ter verspreiding van de geschriften van de Raad.

Aangenomen mag verder worden dat onder auspiciën van de Raad voor Vredesonderzoek ook nog omvangrijke wetenschappelijke werken worden uitgegeven, hoewel daarvan tot op dit moment slechts een enkel geval gesignaleerd kon worden. Dit betrof het onder toezicht van de Raad verschenen werk "De vermindering van de Internationale Spanning en de Ideologische Strijd" (392 pagina's oplage 7500 exemplaren) dat in 1981 in het Russisch werd uitgebracht door de wetenschappelijke uitgeverij Nauka.

Over het tot nu toe totaal uitgebrachte aantal publicaties van de Raad voor Vredesonderzoek zijn geen gegevens bekend. Wel staat vast dat in mei 1982 - zoals de voorzitter van het Sovjetvredescomite, Yuri ZHUKOV, voor de Sovjettelevisie toen verklaarde - "... de Wetenschappelijke Raad ... al 40 boeken en brochures in het Russisch en in vreemde talen had ... gepubliceerd". Opmerkelijk is dat deze publicitaire activiteiten - aldus eerste plv. voorzitter Oleg KHARKHARDIN van het Sovjetvredescomite in het oktobernummer van 1984 van XX Century and Peace - worden gefinancierd uit de middelen van het nauw met het vredescomite verbonden Sovjetvredesfonds.

2. Internationale contacten

De Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek beperkt zich niet tot het uitgeven van brochures en boekwerken, maar is ook actief op het terrein van het aanknopen van contacten met wetenschappers en onderzoekerscentra in het buitenland. Het Sovjetacademieblad Social Sciences (no. 2, 1983) noemde dit een belangrijk aspect van de activiteiten van de Raad en meldde dat er contacten tot stand waren gebracht met de International Peace Research Association (IPRA), het SIPRI in Stockholm, de United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR), het Oostenrijkse Institute of International Relations, het Zweedse Institute of International Affairs, het Zwitserse Institute of International Studies, het Zwitserse Institute for the External Policy of Foreign Countries en andere buitenlandse instellingen.

De Raad is bovendien actief op het terrein van het organiseren van wetenschappelijke conferenties over vrede en ontwapening, waarbij soms samengewerkt wordt met andere Sovjetrussische wetenschappelijke instellingen en massa-organisaties. Het eerder vermelde nummer van Social Sciences geeft daarvan een beperkte opsomming en noemt in dit verband het "Vierde Colloquium over Wapenvermindering in Europa" (Moskou 1980, samen met het

Sovjetcomite voor Europese Veiligheid en Samenwerking), de wetenschappelijke conferentie ter gelegenheid van de 25e verjaardag van het Warschaupact (Moskou, 1980), een Sovjetrussisch-Frans seminar (Moskou 1980) en een Sovjetrussisch-Brits symposium over "Detente en de Sovjet-Britse Relaties", eveneens gehouden in Moskou in 1980 en georganiseerd in samenwerking met de Unie van Sovjetverenigingen voor Vriendschap en Culturele Betrekkingen met het Buitenland.

Begin april 1981 organiseerde de Raad samen met het Sovjetcomite voor Europese Veiligheid in Moskou een internationaal symposium over veiligheid en detente in Europa, waaraan - ook wat Nederland betreft - wetenschappers uit de polemologische sfeer en parlementariers hebben deelgenomen. Uitnodigingen waren toen ook gegaan naar het NCEVS (Nederlands Comite voor Europese Veiligheid en Samenwerking) en het door de CPN gedomineerde Samenwerkingsverband "Stop de N-bom, Stop de Kernwapenwedloop". Dit internationaal symposium, dat werd bijgewoond door gedelegeerden uit 23 landen, heeft volgens uitlatingen in de Sovjetpers geleid tot "uitbreiding en stimulering van de contacten met buitenlandse onderzoekcentra". In 1981 en in 1982 werden twee Sovjet-Amerikaanse bijeenkomsten gehouden over internationale veiligheid, de eerste in Moskou en de tweede in Washington. Laatstgenoemde werd georganiseerd in samenwerking met het Amerika-instituut van ARBATOV.

De laatste althans dezerzijds bekende internationale conferentie van de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek is tussen 28 en 30 januari 1983 in Moskou gehouden en werd georganiseerd in samenwerking met het Sovjetvredescomite en het Sovjetcomite voor Europese Veiligheid. Deze bijeenkomst werd - aldus Tass - bijgewoond door vertegenwoordigers van vredesbewegingen en organisaties uit 18 Westeuropese landen en uit de Verenigde Staten, Canada en Australië. "De vergadering werd toegesproken door functionarissen van het CC-CPSU, het Sovjetministerie van Buitenlandse Zaken, het Ministerie van Defensie, de Academie van Wetenschappen, de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek en leiders van Sovjetrussische massa-organisaties. Zij gaven uiteenzettingen over de belangrijkste aspecten van de Sovjetrussische buitenlandse politiek en over de jongste Sovjetrussische initiatieven gericht op het uitbannen van de dreiging van een nucleaire oorlog". De deelnemers aan de bijeenkomst "... gaven uitdrukking aan hun vastbeslotenheid om actief samen te werken ter voorkoming van de plaatsing van nieuwe Amerikaanse nucleaire raketten in West-Europa, zich in te zetten voor een beëindiging van de bewapeningswedloop, voor de normalisering van de internationale relaties en voor ontwapening".

Het is onbekend of na de internationale bijeenkomst van januari 1983 de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek nog meer bijeenkomsten als bovengenoemd heeft georganiseerd. Dat hoeft niet uitgesloten te worden geacht omdat bv. bilaterale bijeenkomsten de internationale pers niet gauw zullen halen en slechts vermeld worden in minder makkelijk toegankelijke bronnen.

Wat de internationale contacten betreft moet worden opgemerkt dat met name in 1981 de Wetenschappelijke Raad enige malen duidelijk betrokken is geweest bij de ontvangst van buitenlandse delegaties. Het ging toen om een gezamenlijke delegatie van het Canadian Peace Congress en van de Quebec Peace Council, een delegatie van het Italiaanse Comité voor Ontwapening en van het Committee for Security and Arms Control van de Amerikaanse National Academy of Sciences. Na juni 1981 hebben zich voorzover bekend niet meer van dit soort activiteiten voorgedaan en het is mogelijk dat het eerder aangehaalde blad Social Sciences daarvan de achtergrond geeft. Gesteld wordt daarin nl. dat leden van de Raad voor Vredesonderzoek actief deelnemen in de activiteiten van Sovjetrussische massa-organisaties o.m. als het gaat om de ontvangst van buitenlandse delegaties. Men is er als Raad dus kennelijk nog wel bij betrokken, maar dan op een meer indirecte manier en binnen het raam van andere Sovjetorganisaties. Naar de reden daarvoor valt slechts te gissen.

3. Activiteiten binnen het Sovjetblok.

De Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek richt volgens Social Sciences zijn speciale aandacht op de "creatieve contacten met wetenschappers uit socialistische landen". Een van de voorbeelden, die het blad noemt, is een in maart 1980 gehouden zg. wetenschappelijke coordinatiebijeenkomst van hoofden van researchcentra van socialistische landen, die zich bezighouden met de studie van problemen op het terrein van vrede en ontwapening. Tijdens deze bijeenkomst werd gesproken over gezamenlijk wetenschappelijk onderzoek.

Het andere voorbeeld dat het Academieblad geeft betreft een speciale wetenschappelijke bijeenkomst, bijgewoond door de hoofden van de delegaties uit de socialistische landen bij de Commissie voor Ontwapening bij de Verenigde Naties. Deze bijeenkomst werd in 1981 in Moskou gehouden.

Het derde voorbeeld dat hieraan kan worden toegevoegd is de in de inleiding (van Focus A85/21) genoemde bijeenkomst die op 29 en 30 november 1984 in Moskou is gehouden en waaraan werd deelgenomen door "vredeswetenschappers" uit Noord-Korea, Vietnam, Mongolie, de DDR, Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije, Roemenie, Bulgarije en de Sovjet-Unie. Deze bijeenkomst vond plaats onder auspiciën van de Raad voor Vredesonderzoek.

Hoewel het hier gaat om een zeer beperkt aantal bijeenkomsten binnen het Sovjetblok - er kunnen er overigens best meer zijn gehouden, zeker bilateraal - lijkt het toch nuttig te wijzen op een verschijnsel dat in het in Focus A85/21 op pagina 3 genoemde boek van Oded ERAN aan de orde is gesteld en dat van toepassing is op de Wetenschappelijke Raden in het algemeen. Hierbij wordt bedoeld op het in de jaren zeventig expliciet uitgesproken streven van de Wetenschappelijke Raad voor de Coordinatie van Oriëntaalse Studies om het onderzoek op het eigen interessegebied in heel Oost-Europa te coördineren. Ditzelfde verschijnsel viel ook waar te nemen bij IMEMO (het Instituut voor Wereldeconomie en Internationale Relaties) dat in diezelfde tijd nauwe relaties heeft aangeknoopt met Oosteuropese zusterinstituten en een wakend

oog liet gaan over de daar aanwezige intellectuele en politieke kwaliteiten. Hetzelfde deed zich voor bij het Sovjetrussische Afrika-Instituut, dat zijn eigen netwerk van contacten cultiveerde binnen het Sovjetblok..

Er is geen enkele reden te veronderstellen dat dit streven van de Sovjetrusische wetenschappelijke instellingen om greep te krijgen op Oosteuropese zusterorganisaties inmiddels weer is losgelaten. Zeker niet als in aanmerking wordt genomen dat de Sovjet-Unie in het algemeen uit is op toenemende Oosteuropese integratie.

Men mag er daarom van uitgaan dat wat geldt voor voornoemde instituten ook opgaat voor de Sovjetrussische Wetenschappelijke Raad voor het Onderzoek van Problemen van Vrede en Ontwapening. In dit opzicht lijkt het indicatief dat spoedig na de totstandkoming van deze Raad in de Sovjet Unie er ook in andere Oosteuropese landen soortgelijke instituten werden opgericht. Zo kwam in 1981 of 1982 in Praag de "Commissie van de Tsjechoslowaakse Academie van Wetenschappen voor het Onderzoek van Problemen van Vrede en Ontwapening" tot stand, in het voorjaar van 1982 gevolgd door het "Hongaarse Coördinatiecentrum voor Vredesonderzoek". In mei 1983 onstond in de DDR het "Comite voor de Wetenschappelijke Problemen van Vrede en Ontwapening" en in februari 1985 in Polen het "Comite voor Vredesonderzoek van de Academie van Wetenschappen". In Bulgarije functioneert dan nog de "Bulgaarse Raad ter Bescherming van de Vrede, voor Internationale Veiligheid en Ontwapening". Alleen Roemenie schijnt een dergelijk instituut niet te kennen, wat - allergisch als de Roemenen zijn voor inmenging van Sovjetzijde - eens te meer de gedachte versterkt dat de Sovjetrussische Raad voor Vredesonderzoek streeft naar coördinatie met de Oosteuropese zusterinstituten voor het gezamenlijke 'vredesoffensief'.